

Vzdelávanie žiakov so ŠVVP (špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami) na SZŠ

Na Strednej zdravotníckej škole (SZŠ) v Banskej Bystrici sa vzdelávajú aj **žiaci so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami** (ŠVVP). Ide o žiakov, ktorí majú zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované **špeciálne výchovno – vzdelávacie potreby**, čiže požiadavky na úpravu podmienok, foriem, metód, prístupov a obsahov, t.j. úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu. Ide o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, pričom nie je reč o o znižovaní obsahu učiva ale len o úprave učiva s prihliadnutím na špecifiká vyplývajúce zo zdravotného znevýhodnenia žiaka.

Konkrétne na SZŠ sa vzdelávajú žiaci so zdravotným postihnutím (so zrakovým, telesným postihnutím), s vývinovými poruchami učenia a chorí alebo zdravotne oslabení žiaci, pokiaľ nejde o kontraindikáciu pre zvolený študijný odbor.

Títo žiaci sa vzdelávajú **formou školskej integrácie/začlenenia** v triedach spolu so žiakmi bez špeciálnych výchovno - vzdelávacích potrieb. Za žiaka so zdravotným znevýhodnením je možné považovať len takého žiaka, ktorému príslušné poradenské zariadenie po diagnostických vyšetreniach vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu (§ 11 ods.10 písm.c) zákona č. 245/2008 Z. z.).

Integrovaný/začlenený žiak so ŠVVP je v triede vzdelávaný podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

A/ Vzdelávacie programy ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu vo zvolenom odbore na SZŠ (pokiaľ zdravotný stav nie je kontraindikáciou pre zvolený odbor a v súlade s profilom absolventa SŠ)

1/ Vzdelávací program pre deti a žiakov so zrakovým postihnutím – ISCED 3 – vyšie sekundárne vzdelanie; *vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009.*

- Ak je žiakovi potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo vo viacerých vyučovacích predmetoch, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť individuálneho vzdelávacieho programu *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Ide o úpravu obsahu vzdelávania žiaka, t.j. vychádza sa z učebných osnov konkrétneho predmetu, **nie je reč o znižovaní obsahu učiva ale len o úprave učiva** s prihliadnutím na špecifiká vyplývajúce zo zdravotného znevýhodnenia žiaka. Vyučujúci učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom vypracuje postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu. Úprava učebných osnov predmetu, ktorá je súčasťou individuálneho vzdelávacieho programu, sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka, prípadne potrebuje iné úpravy.
- Vo výchovno-vzdelávacom procese žiaci so zrakovým postihnutím plnia rovnaké ciele ako ostatní žiaci stredných škôl na sekundárnom stupni vzdelania.

Kompenzačné a špeciálne pomôcky pre žiakov so zrakovým postihnutím
(zdroj: štátna školská inšpekcia, **KOMPENZAČNÉ A ŠPECIÁLNE UČEBNÉ POMOCKY PRE DETI A ŽIAKOV SO ŠVVP**, interný metodický materiál, BA 2012)

Zaraďujeme sem:

1/ **Optické pomôcky:** okuliare, lupy – ručné, osvetľovacie, so stojanmi a pod.

2/ **Technické pomôcky:**

- hlasový záznamník – diktafón, môže používať pri nahrávaní učiva pri domácej úprave,
- počítač s hlasovým výstupom, počítač s hmatovým (braillovským) výstupom,
- so zväčšovacím zobrazením alebo ich kombinácia, notebook s hlasovým výstupom a sieťovou kartou – priamo na vyučovaní možno písať diktát, test a iné písomné práce, počítačový program na optické rozpoznávanie písma, špeciálne upravený počítač (štandardný počítač a úprava – čítač obrazovky alebo program na zväčšené zobrazovanie),
- Pichtov stroj (mechanický stroj pre nevidiacich),
- Čítač obrazovky,
- Premietacie zväčšovacie aparáty,
- Špeciálny prehrávač digitalizovaných kníh,
- Zápisník pre nevidiacich,
- ClearNote (s kamerou) na čítanie textu z tabule,
- Kalkulačka s hlasovým výstupom,
- Interaktívna tabuľa a pod.

3/ **Pomôcky na vyučovanie:**

- písacie potreby zanechávajúce zreteľnú, hrubšiu stopu, výrazné riadky v zošite, štvorčekové zošity na matematiku,
- modely, reliéfy, reliéfne mapy, trojrozmerné pomôcky,
- slepecká ihla, ozvučená lopta,
- pravidlá slovenského pravopisu, matematické, fyzikálne, chemické tabuľky, rôzne gramatické tabuľky, kalkulačka, názorné pomôcky.

4/ **Upravené texty:**

tlač upravená zväčšením písma, s kontrastom predmetov v pozadí, vhodná veľkosť písma (je individuálna), primeraná vzdialenosť medzi písmenami, písmo má typický tvar, papier – nie kriedový, vytvára svetelné reflexy,

- tvorba a úprava reliéfnych zobrazení (pre čiastočne vidiacich žiakov sýte, výrazné a kontrastné farby, zväčšené grafy, diagramy a tabuľky,
- prispôbenie textu a grafického materiálu potrebám žiaka po obsahovej stránke (nevidiaci žiak nepracuje na úlohe, ktorá predpokladá vizuálnu skúsenosť), aj po stránke technického spracovania (prepis textu do bodového písma, zväčšenie, zvýraznenie, zvuková nahrávka, mapy a pod.

5/ **Špeciálne učebnice:**

- 1: v zvukovej, elektronickej forme, 2: s bodovým písmom, 3: so zväčšenou čiernotlačou, zvukové knihy. Spolupráca a využitie služieb Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Sekulská 1, Bratislava

6/ **Pomôcky na mobilitu a sebaobsľuhu:**

- biela palica,
- signalizačné zariadenie obsahujúce senzory,
- tyflonavigátor,
- špeciálny aplikačný program (hovoriaci program na využitie GPS systému na orientáciu, na prehrávanie digitalizovaných kníh, program na hlasové sprístupnenie displeja mobilného telefónu),
- slepecké hodinky hmatové,
- lekársky teplomer s hlasovým výstupom, písací telefón a pod.

Učiteľ vedie žiaka k vedomému dodržiavaniu odporúčaní oftalmológa a dozerá, aby žiak využíval korekčnú a kompenzačnú techniku a naučil sa ju čím skôr sám obsľuhovať a starať sa o ňu.

Učebné stratégie pre zrakovo postihnutých Zdroj: Základy špeciálnej pedagogiky pre prácu so študentmi stredných a vysokých škôl, 2007

- oboznámenie sa s diagnózou študenta,
- používajte uvedené kompenzačné pomôcky,
- pre slabozrakých používajte zväčšené kópie textov podľa individuálnych potrieb,
- usadte žiakov s poruchami zraku tak, aby mohli využívať svoj zrak a optické pomôcky, napr. slabozrakého umiestniť vpredu v strede pred tabuľou, zabezpečte dobré osvetlenie, pozor na slnečné osvetlenie, kontrolujte dopad slnečného svetla,
- priebežne komentujte všetko čo píšete na tabuľu, slovne komentujte prezentáciu ostatných prejavov a symbolov (mimika, gestá), vedľa zodpovedného spolužiaka,
- využívajte ostrý kontrast (tmavé predmety na svetlom pozadí),
- používajte jasné a čisté farby – jasnú červenú, oranžovú, nepoužívajte modrú a ružovú pastelku, najmä nie na svetlom podklade,
- zväčšite predmety a detaily (zväčšovaním, približovaním),
- pri nahrávaní na diktafón odstaňte šumy a ruchy v triede, čím sa obmedzí sluchové využitie nahrávky,
- zjednodušte prostredie, odstráňte nadbytočné predmety a detaily,
- pri výučbe hovorte dostatočne nahlas, jasne, zrozumiteľne artikulujte, buďte obrátený tvárou k triede, pri zadávaní práce s obrázkami dajte alternatívu úloh,
- umožnite alternatívnu formu skúšky, ak je to možné nahraďte písomnú skúšku ústnou alebo podľa požiadavky študenta, dohodnite si so študentom vopred termín a formu skúšky, rešpektujte ním, navrhovanú formu skúšky, s predĺžením času na prípravu, zrakovú informáciu nahraďte vždy hlasovou alebo zvukovou informáciou, upozornite ho, že prichádzate respektíve odchádzate a podobne,
- študenti so zrakovým postihnutím nesmú byť oslobodený od skúšok, nesmie sa im redukovat' objem požadovaného učiva, je potrebné prispôsobiť metódy, formy, prostriedky a organizácie práce.

2/ Doplnok k Vzdelávaciemu programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia – ISCED 3 – špecifická výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia (VPU) v strednej škole; doplnok k vzdelávaciemu programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia (ISCED 3) schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2011-11209/27407:1-914 dňa 31. augusta 2011 s platnosťou od 1. septembra 2011, vypracovala: PaedDr. Alena Štíhová, PhD

Ciele a výchovy a vzdelávania žiakov s VPU

Žiaci s VPU v strednej škole plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci na príslušnom stupni vzdelávania.

Pri plnení všeobecných cieľov vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach sa zohľadňujú individuálne osobitosti žiakov s VPU v takom rozsahu, aby konečné výsledky vzdelávania žiaka s VPU zodpovedali profilu absolventa príslušného stupňa vzdelávania s prihliadnutím na VPU.

Špecifická výchovy a vzdelávania žiakov s VPU v triede spolu s ostatnými žiakmi školy (v školskej integrácii)

Podmienky pre zabezpečenie školskej integrácie žiaka s VPU v strednej škole sú:

- a) zabezpečenie odbornej starostlivosti – školský špeciálny pedagóg, odborná spolupráca so CŠPP alebo CPPP aP,
- b) zabezpečenie priestorových a organizačných podmienok v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej individuálnym potrebám. To znamená najmä používanie špeciálnych metód, postupov, foriem vyučovania, organizačných úprav a kompenzačných pomôcok. Tieto opatrenia sa uvádzajú v IVVP žiaka.

Ak je žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami potrebné prispôbiť obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetov, vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť IVVP Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu. Ide o úpravu obsahu vzdelávania, nie o redukciu obsahu učiva. Zahŕňa najmä postupnosť krokov pri preberaní učiva príslušného predmetu. Úprava učebných osnov predmetu sa vypracováva len pre tie vyučovacie predmet, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka. Riaditeľ zodpovedá za vytvorenie podmienok v zmysle odporúčaní v správe z odborného vyšetrenia.

V záujme eliminácie prejavov VPU sa na strednej škole odporúča v rámci IVVP alebo prostredníctvom špecifického predmetu zaradenie tréningu stratégií učenia.

B/ Možný návrh individuálnych výchovno-vzdelávacích programov:

(podľa skupiny autorov slovenského štátneho pedagogického ústavu, Levčíková, M. et al. 2002)

Individuálny výchovno-vzdelávací program

Školský rok:

Ročník/ trieda:

Meno a priezvisko žiaka:

(individuálny výchovno - vzdelávací program sa vypracováva do dvoch mesiacov od začiatku školského roka, alebo prijatia žiaka na SŠ)

Dátum narodenia:

Pedagogická charakteristika žiaka:

Špeciálnopedagogická diagnóza a zdravotný stav žiaka (správy z odborných vyšetrení):

Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka:

Úprava prostredia:

Kompenzačné pomôcky:

Učebný plán a učebné osnovy: (napr. doplnenie učebného plánu o špecifický predmet, respektíve modifikácia rozsahu učiva, tematického celku a pod.)

Metódy, formy, prostriedky práce so žiakom:

Hodnotenie a tolerancie hodnotenia:

Vyhodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov práce v školskom roku:

Vypracovali:

Triedny učiteľ:

Školský špeciálny pedagóg:

Na vedomie:

Riaditeľ školy:

Zákonný zástupca/ žiak:
